

Veilige kerk

Je gaat het pas zien
als je het doorhebt.

Jantien Fröling-Kok

Voorzitter CCV Zuid-Holland Zuid en -Noord

Opzet van deze presentatie

1. Wie zijn we en wat komen we brengen of halen?
2. Wat is de context van dit onderwerp
3. Misbruik van macht als grote gemene deler
4. Herkenning gedrag betrokkenen
5. Do's en dont's

Met wie zitten we hier?

Ik ben.....

- ambtsdrager
- vertrouwenspersoon
- verantwoordelijk voor de invoering van VOG's
- betrokken bij de classis
- werkzaam voor de dienstenorganisatie
- anders, t.w.

Waar denkt u aan als het gaat om Veilige kerk?

Ontwikkelingen (binnen de PKN)

- Actueel onderwerp: #MeToo
- Landelijk beleid PKN:
 - 1999: Schuilplaats in de wildernis?
 - 2019: Werk aan de schuilplaats!
 - 2022: Tussenrapportage Werk maken van
Werk aan de schuilplaats
 - 2022-24: uitwerking beleid > VOG, vertrouwenspersonen
- **Juli 2025**: lokaal beleid Veilige Gemeente verplicht

Grensoverschrijdend gedrag/ misbruik van macht

- Seksueel misbruik in pastorale relaties
 - Protocol SMPR
 - Kerkorde/ opzicht
- (Sociaal-) grensoverschrijdend gedrag
- Misbruik van macht en vertrouwen
 - Kerkorde: misbruik van het ambt, opzicht

Veilige kerk: onveiligheid voorkomen/ passend reageren
Onveiligheid: vaak grensoverschrijdend gedrag,
Grensoverschrijdend gedrag: vaak machtsmisbruik

Samenleving: 7 vormen van grensoverschrijdend gedrag

- Seksuele intimidatie
- Discriminatie
- Agressie en geweld
- Verbale intimidatie
- Pesten
- Psychologische intimidatie
- Inbreuk op privacy

Als het ergens veilig is, dan is het in de kerk!

- Jezus ons voorbeeld
- Bijbelse normen en waarden
- Vruchten van de Geest
- Omzien naar elkaar
- Zorgen voor de ander
- Wel in de wereld, maar niet van de wereld
- Etc...
- En is er toch eens iets, dan weten we elkaar te vergeven

Soms een rotte appel in de mand

- Passende maatregelen
- Niet overdrijven
- Maatregelen landelijke kerk:
overbodig en schijnveiligheid

Waar staat u
en uw
gemeente op
een schaal
van 1-10?

Ik heb een helder beeld van wat
grensoverschrijdend gedrag/ misbruik van
macht inhoudt

Hoe groot acht u de kans dat er in uw
gemeente grensoverschrijdend gedrag
kan plaatsvinden?

Wij hebben het in onze gemeente (al)
goed geregeld

Op het gebied van veiligheid scoort mijn
gemeente een....

Mijn score.....

1. 9

2. 2

3. 9

4. 9

Wat is het doel van deze bijeenkomst?

- Verkennen onderwerp aan hand van machtsmisbruik
- Herkennen en erkennen
- Bespreekbaar maken
- Doel: voorkomen, passend op reageren, zo mogelijk oplossen

De context: christelijke gemeenten als ideale omgeving voor macht

- Geestelijke leiders hebben gezag
(kan makkelijk misbruikt worden = macht)
- Er is machtsmisbruik in de wereld, maar niet bij ons
- Hoge normen
- Harde oordelen over anderen passen ons niet
- Grote behoefte aan harmonie

De context: christelijke gemeenten als ideale omgeving voor macht

- Gebrekkige kennis Kerkorde/ Plaatselijke Regeling
- Beroep door ambtsdrager op Goddelijk gezag
- Onevenwichtige mensen klampen zich vast aan mensen met macht
- Wisselingen in besturen
- Moeite met het vervullen van vacatures

Machtsmisbruik in de Bijbel

Herodes

Saul

David

Absalom

Rehabeam

Achab en Izebel

Johannes (naast Jezus op de troon/ veranderd met Pinksteren)

Diotrefes (Joh. 3: 9-10)

Johannes over Diotrefes

Heb aan gemeente geschreven.
D. die eerste wil zijn. Ontvangt ons niet.
Ik zal hem herinneren. Boze woorden, zwetst.
Ontvangt ook broeders niet.
Weerhoudt anderen dat te doen.
Werpt hen uit de gemeente.

Een gezond systeem leeft van de vrije informatiestroom

Het zoeken van kronkelige wegen
is signaal van de aanwezigheid van macht

Macht kan alleen uitgeoefend worden bij de gratie van de ruimte die daarvoor gelaten wordt (Uitzondering: seksueel misbruik)

- * Iemand heeft behoefte om macht uit te oefenen
- * Er wordt ruimte gelaten om dat te doen

Primaire verantwoordelijkheid

Secundaire mede-verantwoordelijkheid
(aanspreken, geen ruimte geven)

Kenmerken van machtsmisbruik in de gemeente

- Mensen zijn ongerust
- Iemand wil alleen heersen
- Accepteert geen kritiek
- Profiteert van het zwakke geheugen van anderen
- Spreekt kwaad over anderen
- Neemt toevlucht tot sterkere middelen
- Polariseert
- Neemt maatregelen tegen vijanden

Persoonlijkheidskenmerken van machtsfiguren

- Soms dominant
- Niet altijd

Kenmerkend kan hij/ zij:

- verantwoordelijkheden afstaan
- delegeren
- met kritiek omgaan
- dingen uitpraten
- kan en mag over alles gesproken worden?

Niet altijd:

wolven in schaapskleren

- gewetensvolle mensen
- Vaak passief agressief

8 Tactieken van machtsfiguren

1. Selectieve waarneming
2. Afleiden
3. Zichzelf vrijpleiten/ schuld op anderen schuiven
4. Verborgen of openlijke intimidatie

8 Tactieken van machtsfiguren

5. Oproepen van schuldgevoelens
6. De rol van het slachtoffer spelen
7. Het ontkennen/ bagatelliseren van feiten:
van een berg een molshoop maken en de ander verwijten
van een mug een olifant te maken
8. Liegen/ de feiten verdraaien: spreken namens de
meerderheid van de gemeente

Karakteristieken van medespelers en slachtoffers

- Aanhankelijke mensen
(Ik ben gelukkig als jij het bent)
- Gevoelige mensen
(Hoffelijk, terughoudend, vriendelijk, beheerst)
- Opofferingsgezinde mensen
(Houden van= dienen en geven)
- Mensen met een grote behoefte aan harmonie
(bereid om op altaar van schijnvrede veel te offeren)

Karakteristieken van medespelers en slachtoffers

- Dramatische mensen
(Een leven waarin iets gebeurt is de moeite waard)
- Wispelturige mensen
(plaatsen mensen op een voetstuk en laten ze vallen)
- Gewetensvolle mensen
(Stellen hoge eisen aan resultaat van hun werk)

Waakzame mensen

Zintuigelijke antennes

- Zien verborgen motieven
- Horen valse tongen en uitvluchten

Nemen de rol van

- Criticus
- Scheidsrechter
- Waakhond
- strijder

De WIEG-methode om iets bespreekbaar te maken

- Waarneming
- Interpretatie
- Ervaring
- Gewenst gedrag

Hoe kan je omgaan met machtsfiguren binnen de kerk?

- Bid en handel
- Kijk goed naar het karakter van de ander
- Wees je bewust van je eigen kwetsbaarheid
- Maak gedrag bespreekbaar; hoe moeilijk ook!
- Maak de tactieken die je ziet bespreekbaar
- Vermijd dreigingen, zoek naar win-win oplossingen
- Wees voorbereid op consequenties
- Vermijd een hopeloze strijd

En wat moeten we vooral niet doen?

- Wegkijken
- Denken dat het vanzelf overgaat
- Melders/ slachtoffers in de kou laten staan
- De ruimte laten om macht te blijven misbruiken
- Denken dat bij het vertrek van iemand die macht misbruikte, het 'probleem' voorbij is
- **Het systeem verandert niet!**

Behoud van veiligheid in de kerk

Onderlinge omgang vraagt om structureel onderhoud!

Geen vaststaand gegeven waar we mee te leven hebben.

Maak zaken die je signaleert bespreekbaar

Kijk naar je eigen rol in de gemeente en probeer jezelf of de ander te versterken.

Maak dankbaar gebruik van WAAKZAME PERSONEN in de gemeente

Spreek 'machtingen' in de gemeente aan via de WIEG-methode

Het voorbeeld van Jezus volgen.

Hij maakte bespreekbaar wat niet goed was.
Met de bedoeling te genezen en te herstellen.
En bekommerde zich om de kwetsbaren.

Laten we daarom bidden
daarnaar handelen
en daaraan voortdurend werken.

RUIMTE VOOR HET GOEDE GESPREK

Je gaat het pas zien als je het doorhebt.....

Wie heeft het door?

Protestantse
Kerk

Vindplaats van
geloof, hoop en liefde

